

**Oentsjerk, It Aventoer
Gem. Tytsjerksteradiel (Frl.)**

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

Steekproefrapport 2015-01/08

*Oentsjerk, It Aventoer
Gem. Tytsjerksteradiel (Frl.)
Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Rho Adviseurs voor Leefruimte bv
Steekproefrapport 2015-01/08
ISSN 1871-269X
auteur: drs. R. Exaltus, senior archeoloog
autorisatie: dr. J. Jelsma, senior archeoloog

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.3

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, januari 2015

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 - 5779784
fax	050 - 5779786
internet	www.desteeekproef.nl
e-mail	info@desteeekproef.nl
kvk	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doel	1
1.2 Locatie en administratieve gegevens	2
2. Bureauonderzoek	3
2.1 Bronnen	3
2.2 Resultaten bureauonderzoek	4
2.3 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	6
3. Veldonderzoek	7
3.1 Aanpak	7
3.2 Bodem, reliëf en archeologie	8
4. Conclusies en advies	10

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Bekende archeologische waarden

Appendix III: Boorbeschrijving

Samenvatting

In opdracht van Rho Adviseurs voor Leefruimte bv is door De Steekproef bv een plangebied onderzocht aan de Wynzerdyk te Oentsjerk in de gemeente Tytsjerksteradiel. Het terrein ligt ten noorden van de Wynzerdyk en ten oosten van huisnummer 20. De aanleiding voor het onderzoek is de herinrichting van zorgboerderij It Aventoer. De graafwerkzaamheden kunnen de archeologie in de grond bedreigen.

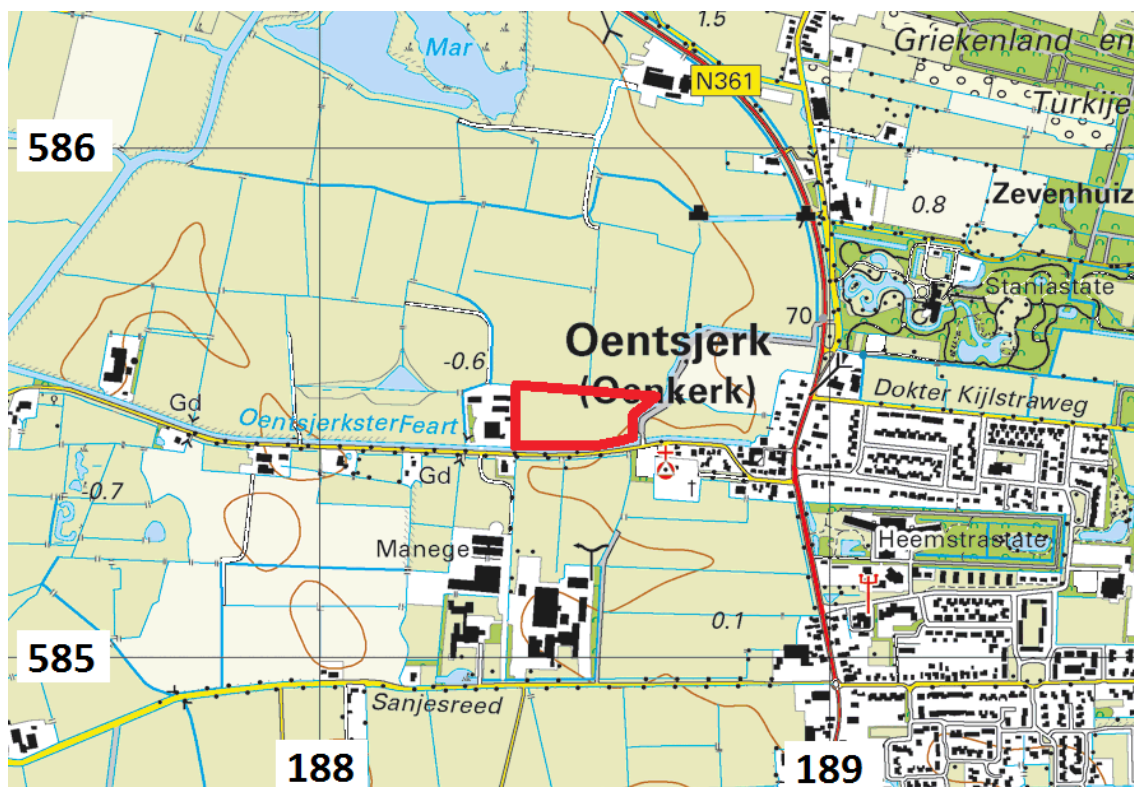
Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek door middel van boringen.

In het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel is uitgegaan van een middelhoge kans op resten uit de steentijd, bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd. Resten uit de steentijd werden verwacht in de top van een door veen afgedekt dekzandlandschap. Om de archeologische verwachting te toetsen zijn in het plangebied zestien boringen gezet.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat in het plangebied vaak al rond een halve meter beneden het maaiveld dekzand aanwezig is. Dit dekzand wordt afgedekt door een dun pakket veen en/of klei. Hierbovenop ligt een moerige toplaag. In deze lagen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van veenterpen en overige bewoningsresten uit de ijzertijd en de middeleeuwen. Ook de oppervlaktetopografie geeft geen aanwijzingen voor de mogelijke aanwezigheid van terprestaten.

De top van het dekzand heeft duidelijk aan vernatting bloot gestaan. Binnen het plangebied zijn geen dekzandtoppen aanwezig die aantrekkelijk kunnen zijn geweest voor bewoning in de steentijd. In verband met de ondiepe ligging van het dekzand is nageboord met een megaboer waarbij het opgeboorde zand is gezeefd. Dit heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. Ook de visuele inspectie van de top van het dekzand in de gutschermen heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

In verband met het ontbreken van dekzandtoppen en het volledig ontbreken van archeologische indicatoren in het plangebied geven de resultaten van het uitgevoerde onderzoek geen aanleiding tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of archeologisch vervolgonderzoek. Evenmin zijn er archeologische resten gevonden waarmee bij de verdere planvorming rekening zou moeten worden gehouden.

Figuur 1. Oentsjerk, It Aventoer. Het plangebied ligt binnen het rode kader (Naar: Kadata).

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Rho Adviseurs voor Leefruimte bv, vertegenwoordigd door de heer P. Woudstra, is door De Steekproef bv een plangebied onderzocht aan de Wynzerdyk te Oentsjerk in de gemeente Tytsjerksteradiel. Het terrein ligt ten noorden van de Wynzerdyk en ten oosten van huisnummer 20. De aanleiding voor het onderzoek is de herinrichting van zorgboerderij It Aventoer. De hiervoor benodigde graafwerkzaamheden kunnen de archeologie in de grond bedreigen.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek door middel van boringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst.

Het doel van het karterend veldonderzoek is het vaststellen van de mate van gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid hierin van archeologische waarden. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw en de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals bewerkt en verbrand vuursteen, aardewerk, bouw materiaal, bot en houtskool.

Figuur 2. Oentsjerk, It Aventoer. Het plangebied gezien vanuit het oosten.

1.2 Locatie en administratieve gegevens

Het plangebied is ongeveer drie hectare groot en ligt pal ten oosten van de bestaande bebouwing aan de Wynzerdyk 20.

Tabel 1. Oentsjerk, It Aventoer. Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied.

Provincie	Fryslân
Gemeente	Tytsjerksteradiel
Plaats	Oentsjerk
Toponiem	Wynzerdyk 20
Coördinaten hoekpunten	188,382/585,537; 188,675/585,520; 188,380/585,418; 188,625/585,440
Bevoegde overheid	Gemeente Tytjerksteradiel
Opdrachtgever	Rho Adviseurs voor Leefruimte bv
ARCHIS CIS-code	64868
ISSNnr.	1871 - 269X
Steekproef projectcode	08-01-14
Geomorfologische context	Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden
NAP hoogte maaiveld	Rond 0,5 m -NAP
maximale diepte onderzoek	1,2 m min maaiveld
Uitvoering van het veldwerk	22-01-15
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed (RCE)

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen (Tabel 2).

Tabel 2: Oentsjerk, It Aventoer. Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten.

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Friesland 1:25000*. ANWB bv, Den Haag.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) www.fryslan.nl

Kadata.nl

Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).

Schotanus, C. 1664. *Beschrijvinge van de Heerlyckheydt van Frieslandt. Facsimile-uitgave 1978*. De Tille bv Leeuwarden/Theatrum Orbis Terrarum bv Amsterdam.

Stichting voor Bodemkartering, 1978. *Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 10*. StiBoKa, Wageningen.

Stichting voor Bodemkartering, 1982. *Geomorfologische van Nederland 1:50000. Blad 10*. StiBoKa, Wageningen.

12 Provinciën 2006/2007. *Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965*. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.

Uitgeverij Nieuwland, 2006. *Grote Historische Topografische Atlas ±1926-1934. Fryslân 1 : 25 000*. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.

Uitgeverij 12 Provinciën, 2005. *Luchtfoto-Atlas Fryslân. Schaal 1:14000*. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50000*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992. *Grote Historische Provincie Atlas 1:25000. Friesland 1853-1856*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

www.watwaswaar.nl

www.tresoar.nl

2.2 Resultaten bureauonderzoek

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit keileem dat ongeveer 150.000 jaar geleden is ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saale-glaciaal. Tijdens dit glaciaal zijn pleistocene fluviatiele afzettingen door Scandinavisch landijs grotendeels vermalen en her-afgezet als keileem. Tevens is grondmorene afgezet in de vorm van welvingen.

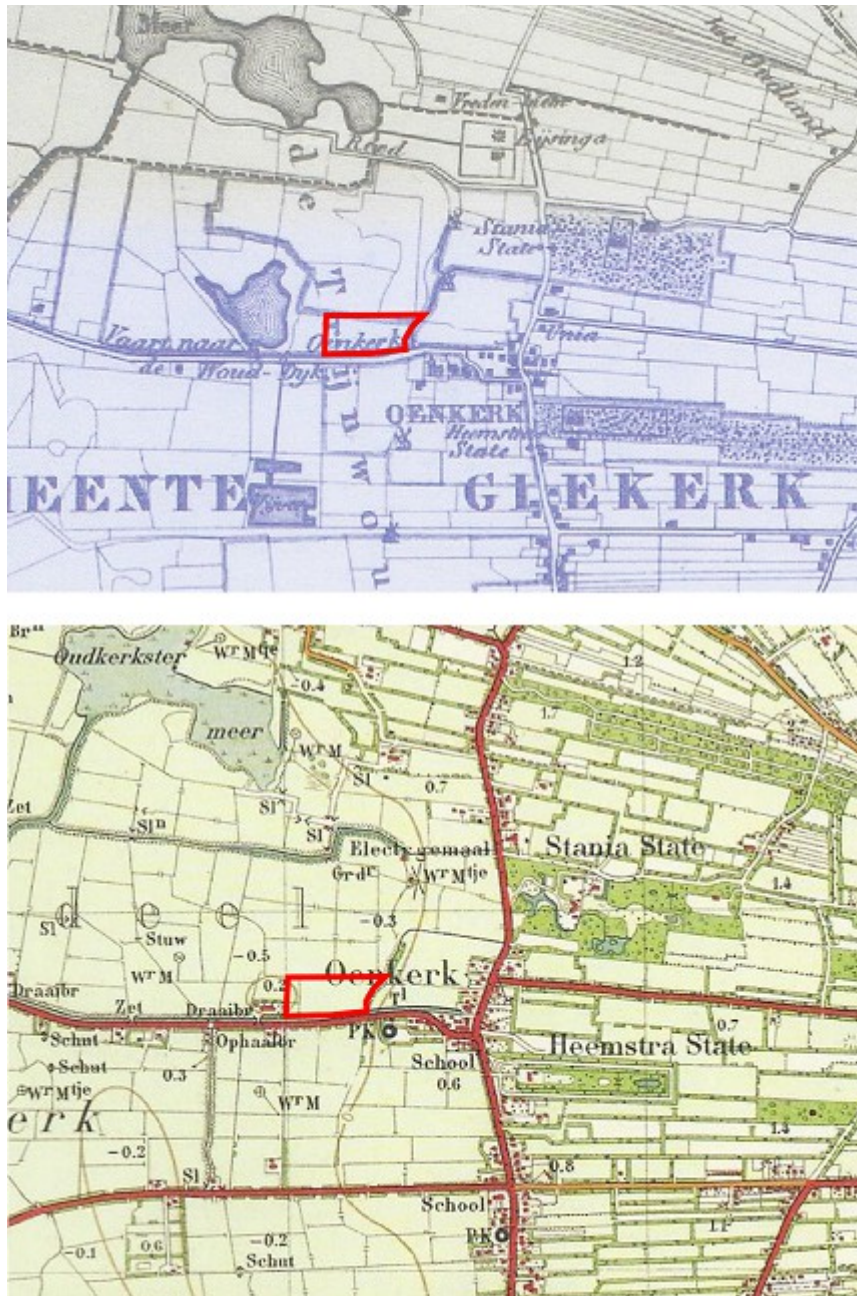
Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichseliën) heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzeebekken dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Bortel). Op de drogere delen van het dekzandlandschap zijn veelal podzolgronden ontstaan. Deze worden gekenmerkt door een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). De B-horizont gaat vaak via een overgangslaag (de BC-horizont) over in het niet door bodemvorming beïnvloede zand (de C-horizont). Het keileem- en dekzandlandschap helt sterk af in noordelijke en westelijke richting. Door de lage ligging hiervan is dit landschap in de kustzones van Friesland overdekt geraakt met veen en klei. Deze afzettingen zijn ongeveer vanaf 10.000 jaar geleden gevormd nadat de laatste ijstijd overging in een relatief warme periode, het Holoceen. De temperatuurstijging had tot gevolg dat de aanwezige ijskappen begonnen te smelten waardoor de zeespiegel steeg. Als gevolg van de snel stijgende zeespiegel en de slechte ontwatering van het landschap steeg de grondwaterspiegel en ontstonden grote moerassen en zoetwatermeren. Hier trad op grote schaal veenvorming op. Door de snelle zeespiegelstijging verdronken veel van de langs de kust gelegen veengebieden en trad vaak grootschalige erosie van het veen op. Het plangebied ligt op een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden met ten westen en ten oosten daarvan met dekzand bedekte grondmorene-welvingen.

Volgens de bodemkaart bestaan de bodems in het plangebied overwegend uit moerige podzolgronden met een moerige bovengrond (classificatie bodemkaart vWp). De grondwatertrap bedraagt II hetgeen betekent dat het slecht ontwaterde bodems betreft. Naar het noorden toe gaan deze bodems over in weideveengronden met zand binnen 120 centimeter beneden het maaiveld (classificatie bodemkaart pVZ). Naar het zuiden toe gaan de moerige podzolgronden over in veldpodzolgronden die zijn gevormd in leemarm en zwak lemig, fijn zand (classificatie bodemkaart kHn21). Deze bodems hebben een grondwatertrap III en zijn derhalve iets beter ontwaterd.

Het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) laat zien dat enkele honderden meters ten oosten van het plangebied AMK-terrein 1543 ligt (waarneming 9995). Het betreft de oude dorpskerk van Oentsjerk. Ongeveer vierhonderd meter ten zuiden van het plangebied ligt de waarneming 431395 die de vondst betreft van niet nader gedateerd, bewerkt vuursteen en van aardewerkscherven uit de periode middeleeuwen tot nieuwe tijd. Ruim een halve kilometer ten noorden van het plangebied ligt AMK-terrein 9314 dat sporen bevat van de voormalige Eijsingastate. Ongeveer een kilometer ten noordoosten van het plangebied ligt AMK-terrein 8012. Hier is een enkele decimeters dikke vondstlaag aangetroffen op een overslibde zandopduiking. Mogelijk betreft het de resten van een nederzetting uit de ijzertijd.

Het plangebied ligt van oudsher ten westen van Oentsjerk en ten noorden van

de Wynzerdyk. De kaart van Schotanus uit 1664 laat geen details zien en toont ook nog geen bebouwing ten westen van het plangebied. Deze bebouwing is ook op de kaart van Eekhoff uit de periode 1849-1859 nog niet aanwezig (zie Figuur 3). De gegevens op deze kaart komen vrijwel exact overeen met die op de hier niet afgebeelde kadasterkaart van omstreeks 1830. Pas op de topografische kaart uit 1926 staat bebouwing aangegeven ten westen van het plangebied. Het plangebied zelf is tot op de huidige dag in gebruik gebleven als weiland.

Figuur 3. Oentsjerk, It Aventoer. Uitsnede uit de kaart van Eekhoff uit de periode 1849-1859 (boven) en uit de topografische kaart uit 1926 (onder).

2.3 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Het plangebied ligt volgens de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) in een zone waarvoor het advies *Karterend onderzoek 2* geldt voor resten uit de steentijd. In dergelijke gebieden kunnen zich op enige diepte archeologische lagen uit de steentijd bevinden die zijn afgedekt door een veen- of kleidek. Mochten zich hier archeologisch resten bevinden, dan zijn deze waarschijnlijk goed van kwaliteit. De provincie beveelt daarom aan om bij ingrepen van meer dan 2500 vierkante meter een karterend (boor)onderzoek uit te laten voeren, waarbij minimaal zes boringen per hectare worden gezet, met een minimum van zes boringen voor gebieden kleiner dan een hectare. De resultaten van een dergelijk karterend booronderzoek kunnen bijvoorbeeld inzicht geven aanwezigheid van dekzandkopjes of -ruggen, waarop zich archeologisch resten kunnen bevinden. Het booronderzoek dient zich vooral te richten op de aanwezigheid van podzolhorizonten en het microreliëf van het zand onder het veen- of kleidek. Mochten zich in de gebieden dekzandkoppen of -ruggen bevinden, dan beveelt de provincie aan een waarderend onderzoek te laten verrichten op de gevonden koppen. De resultaten kunnen ook uitwijzen dat de voorgenomen ingreep niet bezwaarlijk is, of met welke randvoorwaarden in het plan rekening dient te worden gehouden.

Voor de periode ijzertijd tot middeleeuwen geldt hier de verplichting tot het uitvoeren van *karterend onderzoek 2*. In deze gebieden kunnen zich archeologische resten bevinden uit de periode ijzertijd -middeleeuwen. Het gaat hier dan met name om vroeg- en vol-middeleeuwse veenontginningen. Daarbij bestaat de kans dat er huisterpjes uit deze tijd aanwezig zijn. Ook de wat oudere boerderijen kunnen archeologische sporen of resten afdekken, hoewel de veengronden eromheen al afgegraven zijn. De provincie beveelt aan om bij ingrepen van meer 5000 vierkante meter een historisch en karterend onderzoek uit te voeren, waarbij speciale aandacht moet worden besteed aan eventuele Romeinse sporen en/of vroeg-middeleeuwse resten. Het archeologisch onderzoek moet bestaan uit minimaal zes boringen per hectare, met een minimum van zes boringen per plan, waarbij duidelijk wordt of er vindplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. Mochten er een of meerdere vindplaatsen worden gevonden, dan zal uit nader (waardierend) onderzoek moeten blijken hoe waardevol deze vindplaatsen zijn. De aard van dit waarderend (vervolg)onderzoek hangt af van het type vindplaats. Indien de vindplaats een nieuw aangetroffen terp betreft, geldt het advies: 'waardierend onderzoek op terpen'. De resultaten van het karterend onderzoek kunnen ook uitwijzen dat de voorgenomen ingreep niet bezwaarlijk is, of met welke randvoorwaarden in het plan rekening dient te worden gehouden.

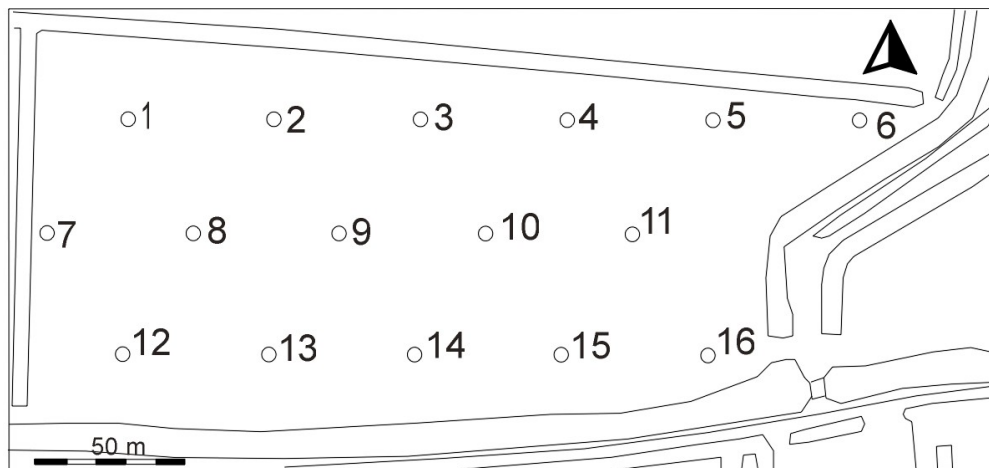
3. Veldonderzoek

3.1 Aanpak

In het plangebied zijn zestien boringen geplaatst in een zo gelijkmatig mogelijk netwerk met telkens vijftig meter afstand tussen de boringen en veertig meter afstand tussen de boorraaien. Hierdoor is een boorintensiteit ontstaan van ongeveer zes boringen per hectare.

Voor het booronderzoek is gebruik gemaakt van een guts met een diameter van drie centimeter en een edelmanboor met een diameter van vijftien centimeter. Het hiermee opgeboorde zand is gezeefd op een zeef met een maaswijdte van vier millimeter. Alle boringen zijn doorgezet tot enkele decimeters in het schone gele zand van de C-horizont.

De ligging van de boorpunten is afgebeeld in Figuur 4. De resultaten van de boringen zijn weergegeven in boorprofielen in Figuur 6.

Figuur 4. Oentsjerk, It Aventoer. Boorpuntenkaart. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer.

3.2 Bodem, reliëf en archeologie

De hoogte van het maaiveld ligt rond 0,5 m beneden NAP.

Bovenin alle boringen bevond zich een top laag die een rommelige opbouw heeft van brokken met een wisselend humusgehalte. Sommige van deze brokken lijken uit moerig (venig) materiaal te bestaan. Deze vergraven top laag varieert in dikte van vijftien centimeter in boring 7 tot ruim een halve meter in de boringen 1, 6, 12 en 14. In de boringen 2, 3, 5, 9, 10, 11, 12, 14 en 15 is nog een dun pakket sterk veraard veen aangetroffen. De dikte hiervan loopt uiteen van vijf centimeter in boring 9 tot twintig centimeter in boring 11. In de boringen 4 en 15 wordt dit veenpakket afgedekt door een respectievelijk vijftien en tien centimeter dik pakket venige klei. Dergelijke venige klei is ook in de boringen 8, 13 en 16 onder de bouwvoor aanwezig. In deze boringen ontbreekt echter een veenpakket en ligt de klei direct op dekzand. De top van dit dekzand is zwak venig en enigszins vernat en verspoeld. In de boringen 4, 10, 11, 12 en 14 bevond zich een soortgelijke top van het dekzand. In de overige boringen bestaat de top van het dekzand echter uit door humus en ijzer aaneengekit zand dat naar beneden toe via een BC-horizont overgaat in een C-horizont. Het door humus en ijzer aaneengekitte zand ligt direct onder het veen (zie Figuur 5). Dit maakt het onwaarschijnlijk dat het om een echte podzol B-horizont gaat. Deze vormt immers niet in de top van het zand maar vormt door inspoeling van humus en ijzer vanuit bovenliggend zand. Hier lijkt het eerder om aanrijking te gaan vanuit het bovenliggende veen.

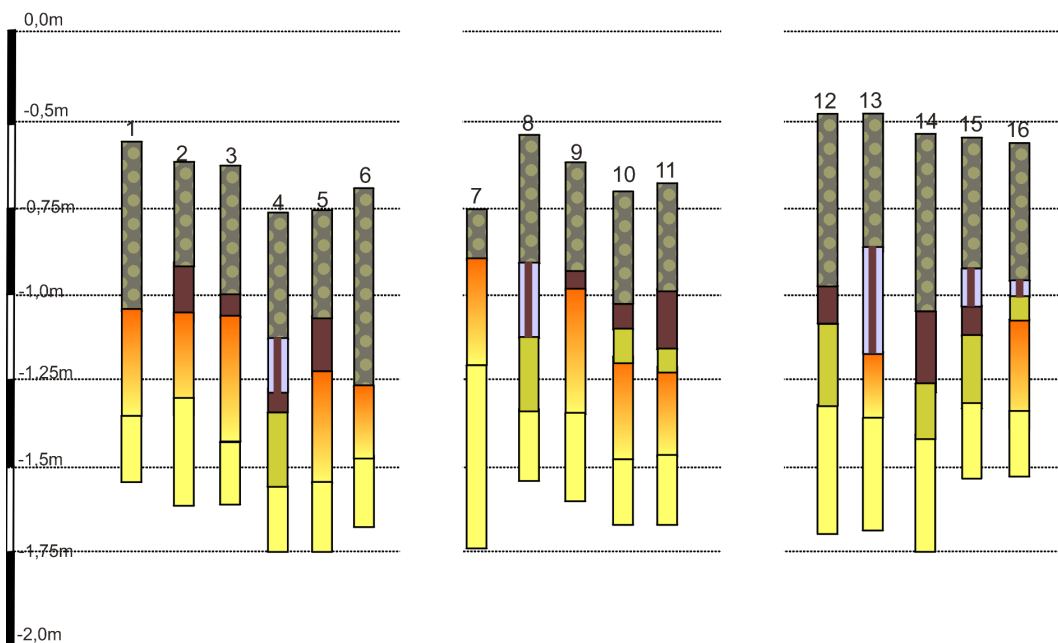

Figuur 5. Oentsjerk, It Aventoer. Foto van boring 2 met links het sterk veraarde veen en rechts direct het door humus en ijzer aaneengekitte zand dat de top van het dekzand vormt.

In alle boringen is tijdens het boren met de zandguts de top van het dekzand nauwkeurig onderzocht op de aanwezigheid van verkoolde (planten)resten. In geen van de boringen zijn dergelijke resten gevonden. In verband met de ondiepe ligging van het dekzand is nageboord met een edelmanboor met een diameter van vijftien centimeter waarbij het opgeboorde zand is gezeefd op een zeef met een maaswijdte van vier millimeter. Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het zeefresidu bestond slechts uit een enkele korrel fijn grind.

In verband met het volledig ontbreken van archeologische indicatoren in het plangebied is geen vindplaatsbeoordeling uitgevoerd aan de hand van de waarderingstabel uit de KNA 3.3 (VS06).

M's t.o.v. NAP

Legenda

- Bouwvoor
- Venige klei
- Vernatte top dekzand
- Sterk veraard veen
- B/BC-horizont
- Schoon geel dekzand (C-horizont)

Figuur 6. Oentsjerk, It Aventoer. Weergave van de resultaten van het booronderzoek in de vorm van boorprofielen.

4. Conclusies en Advies

In het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel is uitgegaan van een middelhoge kans op resten uit de steentijd, bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd. Resten uit de steentijd werden verwacht in de top van een door veen afgedekt dekzandlandschap. Om de archeologische verwachting te toetsen zijn in het plangebied zestien boringen gezet.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat vaak al rond een halve meter beneden het maaiveld dekzand aanwezig is. Dit dekzand wordt afgedekt door een dun pakket veen en/of klei. Hierbovenop ligt een moerige toplaag. In deze lagen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die zouden kunnen wijzen op de aanwezigheid van veenterpen en overige bewoningsresten uit de ijzertijd en de middeleeuwen. Ook de oppervlaktetopografie geeft geen aanwijzingen voor de mogelijke aanwezigheid van terprestanten.

De top van het dekzand heeft duidelijk aan vernatting blootgesteld gestaan. In het plangebied zijn geen dekzandtoppen aanwezig die aantrekkelijk kunnen zijn geweest voor bewoning in de steentijd. In verband met de ondiepe ligging van het dekzand is nageboord met een megaboor waarbij het opgeboorde zand is gezeefd. Dit heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. Ook de visuele inspectie van de top van het dekzand in de gutskernen heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

In verband met het ontbreken van dekzandkoppen en het volledig ontbreken van archeologische indicatoren in het plangebied, geven de resultaten van het uitgevoerde onderzoek geen aanleiding tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of archeologisch vervolgonderzoek. Evenmin zijn er archeologische resten gevonden waarmee bij de verdere planvorming rekening zou moeten worden gehouden.

Wij wijzen er verder op dat in alle gevallen geldt dat indien archeologische materialen en/of sporen aangetroffen worden, deze gemeld dienen te worden bij de provinciaal archeoloog dr. G. de Langen (tel: 058-2925487) en bij de gemeente Tytjerksteradiel conform Monumentenwet 1988, laatste wijziging van 1 september 2007, paragraaf 7, artikel 53 en verder.

Appendix I

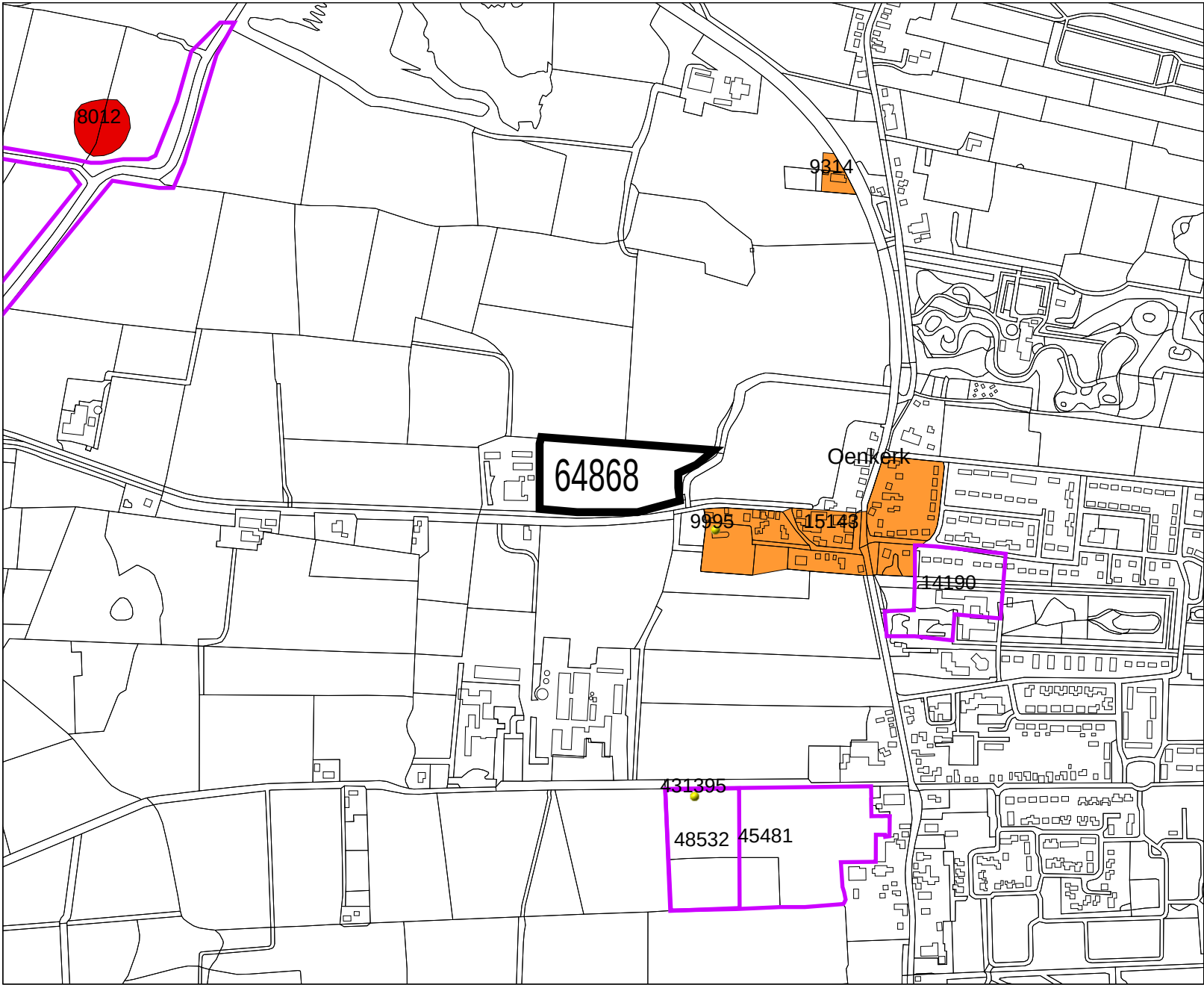
Oentsjerk, It Aventoer Archeologische periodes

<i>paleolithicum:</i>	<i>tot 8.800 vC</i>	<i>ijzertijd:</i>	<i>800 - 12 vC</i>
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	<i>Romeinse tijd:</i>	<i>12 vC - 450 nC</i>
		Romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
<i>mesolithicum:</i>	<i>8.800 - 4.900 vC</i>	Romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	Romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	Romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	Romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		Romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
<i>neolithicum:</i>	<i>5.300 - 2.000 vC</i>	Romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	Romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	Romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	<i>middeleeuwen:</i>	<i>450 - 1.500 nC</i>
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
<i>bronstijd:</i>	<i>2.000 - 800 vC</i>	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	<i>nieuwe tijd:</i>	<i>1.500 - heden</i>
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix II - Bekende archeologische waarden

Oentsjerk, It Aventoer

189505 / 586271

187476 / 584613

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- PLAATSNAMEN
- PLANGEBIED
- MONUMENTEN**
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd

0 500 m

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Appendix III

Oentsjerk, It Aventoer

Boorbeschrijving volgens ASB 5.1																			
Boor Nr	LDO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken							AIS
		GD	B K	BS	BZ	B V	B H	HK	TK	IK	VL K	CO	PLH	VS	SST	BHN	BI	GI	
1	50	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
2	30	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	43	V						BR	ZW										
	68	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
3	40	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	45	V						BR	ZW										
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
4	38	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	55	K				1		GR	BR			MST							
	60	V						BR	ZW										
	80	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	100	Z				1		GE	GR							C		DEZ	
5	33	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	45	V						BR	ZW										
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
6	60	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
7	15	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	45	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
8	35	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	60	K				1		GR	BR			MST							
	82	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	100	Z				1		GE	GR							C		DEZ	
9	32	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	37	V						BR	ZW										
	72	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
10	35	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	40	V						BR	ZW										
	53	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
11	32	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	47	V						BR	ZW										
	57	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	
12	50	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	60	V						BR	ZW										
	85	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	120	Z						GE								C		DEZ	
13	40	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	67	K				1		GR	BR			MST							
	85	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	120	Z				1		GE	GR							C		DEZ	
14	52	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	70	V						BR	ZW										
	90	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	120	Z						GE								C		DEZ	

15	40	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	50	K				1		GR	BR			MST							
	56	V						BR	ZW										
	80	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	100	Z				1		GE	GR							C		DEZ	
16	42	K/V				1	2	BR	GR		BR						BOV		
	47	K				1		GR	BR			MST							
	55	Z					1	GE	GR				DW					DEZ	
	80	Z						BR	OR							B/BC		DEZ	
	100	Z						GE								C		DEZ	

Betekenis van de afkortingen:

LDO – Onderzijde boortraject

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen en Z = zand

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BV = bijmengsel veen, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje, PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2^e en 3^e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

CO = Consistentie (C): ZSL=zeer slap, SLA=slap, MSL=matig slap, MST=matig stevig, STV=stevig

PLH = plantenresten (PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel); DW = doorworteld

VS = veensoorten

SST = Sedimentaire structuren; ZL is zandlagen

BHN = Bodemhorizont; BHC = C-horizont, BHBC = BC-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, ROG = rommelig, VRG = vergraven

GI = Geologische interpretaties; DEZ = dekzand

AIS = Archeologische indicatoren